

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše postarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobitena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Stare diple stari ples.

Da gojiš živinče, pa da ga za jednu te istu stvar više puta ošineš, to bi živinče i da je najupije, nastojalo da izbjegne svakoj prigodi da očuti na sebi blagodat biča.

To čini nagon, koji sili i živinu da izbjegava pretrpljene patnje. Kod čovjeka vlada i nagon i razum, pa ipak među hrvatskim političarima, koji su napokon ljudi, imade ih koji se opiru i zakonima nagona i razuma uvijek kad se ti zakoni odnose na cjelokupnost, na sav narod.

Hrvatski neki političari misle, govore, pišu i rade kao da za narod ne postoje zakoni nagona i razuma, koji čine da i narod ima izbjegavati pretrpljene patnje i čuvati se da bude bičem tučen za stvari, radi kojih je već dosta muke podnio.

Od kad se zna, u povjesti zadnjih tri četiri stoljeća, hrvatski je narod bio uvijek izabljivan, bijen i progonjen radi svojih pogrešaka, a ipak ima hrvatskih političara još i danas, koji bi htjeli voditi narod onim istim stazama i u one iste pogreške radi kojih je on krvario.

Treba li sve to nabrajati? Mislimo da ne treba, ta svi znamo da je naš narod izgubio malo po malo sve oznake koje su od njega činile državu; da je podržan svim mogućim upravama, a samo da nema svoje; da je raztrgan i da nije gospodar sa svojim imanjem, pače da toga imanja on kao narod ni nema.

Naš narod je u ovo današnje stanje došao, jer se njegovi političari nisu držali stalnih zakona narodnog nagona i razuma, a narod nije imao ni snage ni znanja da se opre djelovanju svojih odlučujućih sinova, političara, koji su imali razvijen i nagon i razum samo za svoje osobe, za svoje pojedinačne probitke a ne za obćenitost. Da su oni čutili sa obćenitosti svega naroda, oni bi se zubim i noktim branili da narod ne upadne njihovim djelovanjem u već pretrpljene patnje, ali oni su gledali samo na sebe i ako im je osobno bilo dobro, nisu pitali što se događa sa ostalom množinom.

Na taj način u našem narodu je bilo uvijek političara koji su se brigali jedino za sebe i još koje pojedine skupine ljudi njima u svemu sličnih.

Od kad je naš narod u sklopu ove monarhije, uvijek je bilo oni koji su radi svojih probitaka držali sa vladodržcima i ne pitajuć s kim bi, radi naroda, trebalo skupno raditi i kako bi se dalo izbjeći izabljivanju. A jer u ovoj monarhiji imade od vajkada struja, koja hoće da nad svim narodima gospoduje austrijski Niemac, a s druge strane jer se od vajkada Magjar tom gospodstvu opire, to je u našem narodu uvijek bilo ljudi, koji su služili težnjama Niemaca i težnjama Magjara.

Naši političari su se tako natezali, kojim od ovih dviju težnja ima naš narod služiti i pomagati.

U tom sastoji cela naša povjest zadnjih vijekova. Ona je od 48 do danas, u tom pogledu, samo niz činjenica, da su naši političari čas služili orudjem Austrije proti Ugarskoj, čas orudjem Ugarske proti Austriji.

Sledilo je što po prirodnim zakonima slediti mora. I Austrija i Ugarska računale su sa našim narodom kao orudjem. Nastojale su da to orudje bude vrstno za njihove svrhe. Hrvatska je razdijeljena i na dio austrijski i na dio ugarski, a najveći komad njezin postaje eto u našim danima austro-ugarski, zajednički.

Nijedan od ovih dijelova nije uredjen kako treba, nego je svakomu od njih oduzeto sve što bi ga moglo činiti zadovoljnim. A dozvoljava se, radi se pače da svaki ovaj dio bude nezadovoljniji, siromašniji, nesložniji.

Sve je to proračunano. Svaki ovaj dio postaje tako orudjem, koji može služiti i jednom i drugom gospodarstvu.

Kad je u stiski Magjar, obćeje na nami savezništvo samo da mi s njim udremo na Niemca, jer da je silovit i da hoće nas i Magjara prikačiti, a zajedničkim silama da možemo

izvojevat slobodu; kad je u stisci Austrija eto je gdje nas hoće da privije na svoje nabujale grudi, jer da je ona prava naša majčica, koja nas želi osloboditi od magjarskog biča.

I čudnovato, prem se zna da nas Magjar tare jer to dozvoljava Austrija, i da to Austrija dozvoljava samo da preko nas drži u danim prigodama Magjara na uzdi, opet se uvijek našlo političara, koji su sa užitom pohilili u naručaj Magjara i Niemaca, kad god su oni to zahtjevali. Tih i takovih političara nalazi se i danas.

Može se reći, da su jučer hrvatski političari kicali i prekinjali se, kako nam je jedini spas u magjarskoj pomoći, u magjarskom savezništvu; a evo već danas se kunu, kako nam je proti magjarima jedini spas u Austriji.

Što je ovo: i ovako pojavljanje u našem narodu? Zar nije to bolest, obmana, zasliepljenost, duševno robstvo, koje bi se moglo tumaćiti jedino tim, da smo služec neprestano orudjem, postali i dušom i srcem i razumom robska pasmina?

ili to ili valja predpostaviti da nemamo razuma koliko ni ono živinče, koje se čuva biča, koji ga je tukao.

Nego i ako je takav sud dopušten za dobar dio naših političara, jasno je da nije za narod, jer u koliko se zna, on je uvijek pokazao da se želi izabaviti izabljivanja i da bi najvolio raditi samo za sebe. On obično povjerava svoje posle onima, koji mu dolaze u ime slobode, a kriv je samo što ga odabranici njegovi napuštaju i traže uporište svoga djelovanja izvan naroda.

Prieti pogibelj, da se i u današnjim danima obnovi ovo čudnovato historičko pojavljanje u našem narodu, da se napušta naime izvor snage i da ju se slepo traži gdje je za naš narod nije bilo nigda, niti će je kada biti.

Svima nam je poznato, da je Wekerle pouzdanik bečki i dok ovaj pouzdanik našom narodu poručuje, da mora služiti bezuvjetno magjarskim interesima, vidimo da nas Beč hoće da začara obećanjima, kao da bi nam on htio biti od pomoći. U isto doba odslanik bečke politike dolazi u naše zemlje i kao kakav osvajač naglasiva, da je došao zasvjedočiti našu pripadnost njegovoj zemlji.

Dok ove izjave, tako opriečne, padaju, u svim djelovima naše domovine harači se u ime magjarskog ili njemačkog gospodstva.

Vidimo dakle, da stare diple sviraju uvijek jednako i da se igra uvijek isti ples nad našom domovinom, a mi slepci mislimo, da se to svira radi nas i da nas u kolo mame radi naše koristi.

Ako smo ljudi, od tog austrijskog i magjarskog sviranja imali bi se ipak nešto naučiti, a to je, da nas je uvijek od njega zabolila glava i poslie plesa pucale kosti. Zašto bi dakle na tuđi zahtjev plesali?

Izvor naše snage je jedino u nami, u narodu našem. Budemo li se držali toga uvjerenja, nači ćemo i načina, da i Magjar i Niemac začuje našu svirku i vidi naše kolo.

To bi tutnjilo kao grom, jer bi igrao sav narod i nebi bilo sile, koja bi to kolo zaustavila.

Nu zato valja imati pouzdanja i vjere u narod svoj, a ne u prazne rieči onih, koji su nam i do sada obećavali, samo da nas izraze. Valja imati i ponosa da se ne pribižab pod bič, koji te uvijek od sada lupja. Valja imati i poštenja da ne prosiš od tuđina, što bi od svog naroda mogao imati.

Kroz toliko stoljeća mogli bi se ipak naučiti, da našem narodu neće nitko za ljubav što derivati, nego da možemo sami sebi davati, samo ako budemo toliko snažni, da pridržimo što je naše i ne puštamo da nam drugi otmilje. Tada će prestati i stare diple, koje su već svakom razumnom dodijale, a svakom poštenom se gnjušaju.

Hrvatski narod u slozi sa ostalim pučanstvom svoje domovine može imati, ako hoće i bez tuđinskih praznih obećanja toliko snage, da sām sa svojim zakonitim vladarom uredi svoju domovinu, kako to zahtjeva njegova vlastita korist, dobrobit i sjaj prijestolja.

Nu zato ne smije se nasjedati i ne smije se služiti nikomu orudjem.

Što Talijanci pišu o nama.

U milanskoj reviji „Natura ed Arte“, u svezi od 15. travnja o. g. njeki Antonio Marcello Annoni napisao je njeku vrst opisa hrvatskih zemalja, ali tako nespretno, a opet tako tendenciozno, da je taj sastavak upravo na sramotu revije, koja već osamnaest godina izvazena izlazi.

Mimolazeć što piše o Banovini, i to vrlo kratko i suhoparno, kao što i o Bosni-Hercegovini, zaustavit ćemo se na njegov izvještaj o Dalmaciji. O ovoj pokrajini veli, da je integrirni dio Austrije, ali pri tom ili naučnice ili iz neznanja prešućuje, da ona de jure pripada Hrvatskoj i da narodna politika u njoj ide samo za tim, da bude matici svojoj prisajedinjena na temelju hrvatskog državnog prava i prirodnog narodnog načela. Talijanski piscu Annoniu Dalmacija je naseljena Slavenima, ali kojima, to on ne spominje. Mučno mu je spomenut ime hrvatsko, ali mu je za to primorje naseljeno talijancima, kojima navadja i broj, dakako na svoju, jer mu ih u Zadru ima 10.000, u Splitu 15.000, u Šibeniku 2.000, a ima ih, po njemu dakako, na hiljade i u Dubrovniku i u Kotoru.

Nego, dok se sve te pretjeranosti mogu da razumiju, kad izlaze iz pera jednog talijanca, koji u Dalmaciji gleda jednu od „nespašenih“ zemalja, dotle se ne može propustiti bez uztuka drugo njegovo pisanje, zažadahnuto samom mržnjom proti nazva Hrvatima.

Piše on: „Kad sam ja bio, pred koju godinu, u Dalmaciji, niji kišilo od osam mjeseca, a malobrojne otkote vode po brdima činvali su žandari proti pučanstvu, koje je od žedje umiralo, i koje nije imalo snage da dovedu na pojila mršavu stoku.“

Dalje: „Romanski i mletački element, iz dobe, kad je Dalmacija bila podložna Rimu u Serenissimi, ostavio je široke trgovce u običajima i u prosvjeti.“

„Usilnost slavenska (razumij: „hrvatska“) proti svakome strancu na žalost je jaka i u Dalmaciji, tako da je zatvorila sve pučke talijanske škole, te se ove moraju sada uzdržavati privatnim doprinosima.“

„Jedne večeri morao sam biti prisutan pravim divljačkim prizorima izazvanim u Spljetu od Slavena, koji su u parobrodu dolazili iz Makarske, gdje su svečano bili otkrili sponemik nekome slavenskom pjesniku, — nepoznatom popu od nazad tri vjeka. — Slaveni izkrcavši se (možda pjani više vinom nego li patriotizmom) započeh groznom hajkom proti talijancima, koji su se znali odvažno braniti svakim orudjem do dolazka vojske.“

„I naši mirni čozolski ribari poznavaju i ter kako okrutnu slavensku mržnju, te su često nevine žrtve pravih hajduka, odveć zaštićenih od vlasti, i t. d.“

Kako se vidi, pisac se napojio na vrelu prave istine, kad je napisao ovaj izvještaj! Da nije to napisano crno na bijelu, ne bi čovjek vjerovao, da u XX. vijeku uglađjeni, otmjeni, kulturni talijanci znade ovako pisati o svom susjedstvu, — o susjedstvu koji mu je mačem u ruci zaštitio, sačuvaao, spasio tu kulturu, boreć se kroz vjekove proti azijatu.

Bilo je i drugih puta ljuta, krvava pisanja proti nama u talijanskim novinama, ali je bilo još i presuda i mržnje, koju nam je u Italiji drugi pribavio. Ali da se danas može ovako još pisati, i to u jednoj od najvažnijih talijanskih smotra, u času, kad Hrvati u obće moraju da uživaju simpatije cijelog svijeta, a naosob prosvjetljenih i naprednih naroda radi njihove divske borbe za slobodu i jedinstvo svoje domovine, to je ono, što moramo odje najgorčnije žigosati, jer je neljudski, jer je — divljački.

Kako se postupa sa Šibenikom u pitanju vodovoda.

Naši će se čitatelji vrlo dobro sjećati, što smo lani pisali o namučenju rekonstrukciji gradskog vodovoda; sjećati će se kako smo naveli sve koristi i blagodati, koje bi od toga Šibenik imao; sjećati će se napokon, kako smo veselo pozdravili i pohvalili nakanu naše občine, koja se zato baš svojski zauzela, daviši izraditi celu osnovu rekonstrukcije. U studenome prošle godine pisali smo opet o ovom predmetu povodom molbe (29. listopada prošle god. br. 8752) občine šibenske za sazov odnospnog povjerenstvenog naličja.

Usljed te molbe bilo je povjerenstveno naličje zbljga sazvano od c. kr. kotarskog poglavarstva i to baš dne 4. prosinca 1908, kojemu su bile nazočne sve zanimave stranke. Poslie tog naličja, iza kojega se moralo držati, da će sve teći dobro i brzo, nije se pitanje rekonstrukcije ni malo pomaklo, a krivnja glede toga leži u prvom redu na željezničkoj upravi, koja u predmetu interesirana, nije do danas pokazala nikakve brige, da se toli nužna rekonstrukcija našeg vodovoda što prije kraju privede. Radi otezanja, nehaja, neodlučnosti ili neshvaćanja stvarne važnosti sa strane te željezničke uprave, protjeklo je eto pol godine utaman, dok se kroz ovo vrijeme moglo dosta toga učiniti i dočekati nastajno ljeto bez bojazni, da će grad uopone-stajati vode.

Občina šibenska učinila je sa svoje strane učinila je sve što je mogla i morala, samo da ne bude zapinjajna u rješenu stvar; nu sa svim tim, željeznička vlast još danas se nije o njoj izjavila, ni šta poduzela, da se dodje do ostvarenja osnove. Videći taj neodaviz, tu ravnodušnost željezničke uprave, občina je još na 29. siječnja o. g. uprvala c. kr. generalnom ravnateljstvu željeznica u Beču podnesak, izitičnu mu veliku važnost pitanja i prieku potrebu, da se osnova što prije u djelo provede i potičuć ga, da ono isto proučivši projekat i pripadne spise i usvoji nam obćine šibenske, izrazi svoje pristajanje na provedbu istoga. Na 19. veljače opet se je občina obratila na rečeno ravnateljstvo, moleći ga, da se odazove u koliko je u stvari za interesirano.

Na ove podneske nije prispio nikakav odgovor, pa je zato na 8. ožujka občina opet zamolila spomenuto ravnateljstvo, da bi uzelo od sebe inicijativu za što brže i povoljnije rješnja pitanja, predočujuć mu, da bi se još viseće sporne okolnosti mogle da uklone sazivom jednog ročišta zanimanih stranaka na kotarskom poglavarstvu, gdje bi se lahko moglo doći s njima do nagode. Sve uzalud. Niti redka odgovora nije dobila občina, pa je ova zato opet na 1. o. mj. predočila i spomenutom generalnom ravnateljstvu i ravnateljstvu državnih željeznica u Trstu, koliko štete nanosi gradu Šibeniku ovakovo neshvatljivo otezanje i zamolila ih još jednom, da se odazovu u interesu cijelog ovog grada, koji vapi za uredjenjem vodovoda u strahu, da će idućeg ljeta uz današnji nesavršeni vodovod morati stradati od oskudice vode.

Ovo je danas opet pol mjeseca protjeklo, od zadnjeg podneska naše občine, ali odgovora opet ne ima. Kako smo za ovo pitanje kao list koji zastupa i interese Šibenika, vrlo zabrinuti, jer mu podpunoma uvidjamo važnost, potrebu i zamašitost, tako smo se htjeli baš potanko na izvoru razpitati i osvjedočiti o svemu što se na nj odnosi, pa smo eto iznile sve potanko i vjerno, da naše građanstvo vidi i znade, kako se u ovakovoj skroz životnoj potrebi njegovog postupa s njime sa strane naših državnih upravnih vlasti.

Ovakova šta nebi tko vjerovao, nebi mogao ni pomisliti, da se jedna država upravna vlast može tako dugo oglašivati, prelaziti preko najglavnijeg interesa jednog cijelog grada i svojim nehajem, svojim zatezanjem teško ugroziti mu i samo obće zdravnostno stanje; jer tko jamči da će Šibenik ovog ljeta uz ovaki vodovod kakav je danas, imati vode i u onoj najmanjoj mjeri, koja mu je nužna da udovolji svojim potrebama; tko jamči, da se usljed

neimovne oskudice vode neće da pojavi kakova boleština, da neće trpiti obća gradska čistoća, u obće da se neće izležiti sve ono zlo, što se može izležiti u brojno napučenom mjestu, u mjestu gdje je mnoštvo radništva, gdje ima vojništva, a ne ima vode koliko treba? Je li moguće da se ovakvim pogubljenima može izložiti cijeli jedan grad u današnje doba, u vjeku civilizacije i napredka sa strane jedne države u srcu prosvjetljene Evrope. Idemo da vidimo dokle će trajati gluhoća i ravnodušnost spomenutih državnih upravnih vlasti i nakon ovoga što danas iznesemo, a međutim mi ih već sada čimnimo odgovornim za sve one žalostne posljedice, koje cijelo stanovništvo Šibenika može da oćuti usljed toga, što se s njihova nemara i neshvaćanja javnih potreba nije do danas učinilo sve ono, što se moralo i moglo učiniti za rekonstrukciju šibenskog vodovoda.

Poljaci o hrvatskim učiteljskim piscima.

Najnoviji 6. broj od 31. ožujka t. g. Krakovskoga polumjesečnika „Glas nacijelstva ludowegow“ donasa pod naslovom: Chorwacy nauowcycele-redaktorow“ mjestimice doslovno u prijevodu a mjestimice u markatnim crtama odljui prikaz R. F. Magiera: Prijegled hrvatskih pedagoških časopisa u god. 1908.“ kojega je autor štampao na hrvatskom jeziku u ovogod. „Pedagoškom Letopisu“ slovenske „Matice Skolske“ u Lubljani. Profesor Jan Magiera, čuveni poljski pedagoškostručni pisac i estetičar, osobito ističe rad Antuna Cuvaja, njegov mar za promicanje pedagoške literature osobito oko „Napredka“, „Hrvatskog učiteljskog Doma“, podjeljivanja nagrada i štipendija učiteljima, pa njegovo monumentalno djelo: „Gradja za povijest školstva kraljevine Hrvatske i Slavonije“ kojem svakolika kolij domaća, toli česka francuska i druga kritika posvećuje osobito pažnju: prikazuje potanje i Stj. Široli V. Košćevića, D. Sirovicu, Lj. Dlustuša, Lj. Dvornikovića, J. Milakovića i J. Cenkovića. Na koncu se ponovno pozivlje na R. F. Magierovu autologiju „U pjesmi i prič“ za koju kaže da je: „wieki wybor utworow przeważnie pióra nauowczyelskiego“ (hrvatskih), a o kojoj je svojedobno baš sam prof. Jan Magiera obširno progovorio („o ktoroj już w polskiej bibliografii pedagogicznej była mowa“). Dobro bi bilo, da se isti članak u cijelosti prevede i objelodani u „Napreduku“ ili „Hrv. Učiteljskom Domu“ ili kojem drugom vidjenijem pedagoškom listu. Profesora Jan Magiera ide svakako velika hvala, što toliku pažnju posvećuje hrvatskomu učitelstvu i svjetla im lice pred stranim svjetlom, najpače kulturnom braćom Poljacima. Ravnanja radi probićujemo: Glas nacijelstva ludowegow“ izlazi dva puta mjesечно u Krakowu; urednik lista je Stanislaw Nowak, ul. Powiśle broj 4. Cijena lista iznaša godišnje 5. K.

Splitske stvari.*

Splj, 12. svibnja. Prošlih dana ovdje se skupilo nekoliko gradjana, koji su za porušenje stare biskupije. Pošto ova palača radi svoje povjesti i svog znamenitog položaja ima osobitu važnost, pitanje o njenom porušenju je znanstveno i žaliti je s toga, da ga se bacilo na ulicu, te pretvorilo u lične napadaje. Nije to ništa neobična u Splitu. Nu ovo pitanje daje zanimivu sliku kako

* Dajemo mjesta ovom dopisu, ne želeći da se uplićemo u posao, o kojem se u Splitu bez razloga strastveno raspravlja. Op. uredn.

Priručnik za ribara.

Udice, tunja, panola i sično.

Pri poglavju V. razmatrao sam podrobno postanak udica za ribanje, te mislim, da je o tom dosta. Najbolje ideće danas su one, koje prolaze u trgovini pod imenom „engleske“.

Pošto ovaj priučnik pišem i za prijatelje ribarskog obrta, bila bi mi dužnost, da potanko opišem, kako se udica priveziva na tunju, kako se tunja suće i to pojedince za svaku vrst ribe, a napokon, koja se meka za pojedinu vrst riba upotrebljava. Nu budući da oni, koji se bave ribarstvom za zabavu, neće zaito uložiti vrijeme u suknanje tunje, te ju uvijek gotovo kupe kod trgovca od koga ribara, zato je svišeno, da o tom govorim, pošto bi bilo vrijeme uzalud izgubljeno.

Mjesto ovoga, reći ću koju o panuli.

Panul ili panula je jedna vrst tunje, samo što se s njom riba, potražujuć ju za sobom u brodu, držeći je u ruci i čikaćući rukom, ili pako plovci na jedra.

Svaka panula na kraju, koji je u moru ima udicu veličine za koju ribu je panuliranje određeno, a uz to i svršetak tunje same nije uvijek od iste tvornice, kao što je cijela tunja.

Tunje za panuliranje prave se od strunje i

se ovamo misli i razpravlja. Mons. Bulić zgovara da se sačuva ovaj spomenik. Dosta je bilo to, a da mnogi stanu zastupiti protivno stanovište. Bulić im je trn u oku. Zato je i poznati „pajac“ za porušenje palače, a za njime su se povelj inženjeri i starina Milić. Ovi su sada u milosti „pajaca“, pa i Milić koga je tu skoro cinikom najgorce vrsti nekogod, sada mu je učeni pravnik, jer se klanja njegovoj mudrosti. Spomenica inžinira dovoljan je dokaz uglađenosti: Učenjaci koji se bave ovim pitanjem za njih su ljudi „estetičari en touristes“ ili nešto bistrije, to su oni stranci koji se spuste kadikada kao turisti u naše strane, pa od zabave nalaze da je liepo, interesantno i silkovito, kako se naša djeca igraju na džubretu, kako se žene na kućnim vratima puljaju i kako smradna i blatna voda curi kroz razpuknute zidove pocrnjenih kuća“ (ama baš slikovito!) A znate li koji su to splitskim inžinirima turisti? Sveučilišni profesor dr. Schneider, ravnatelj carskog arheološkog muzeja i arheološkog zavođa u Beču, dr. Niemann prof. na akademiji liepih umjetnosti u Beču, dr. Dvoržak profesor povjesti umjetnosti na bečkom sveučilištu. To su po pisanju splitskih inžinira turisti, koji dolaze gledati, kako se djeca igraju na džubretu, kako se žene puljaju itd. Prava je istina, i ako nevjerojatna, da su to inžiniri napisali, podpisali i tiskali. Ali o njima ne marim govoriti, pošto bi potamnio onaj sjaj koji je u spomenici.

Kažu mi, da „pajac“ nije zadovoljan sa spomenicom. On voli da se ne vilita noža, kad se kani koga ubosti. Zato on u drugom broju bocka Bulića onako iz daleka, ali daje razumjeti što misli. Odavna je on meštari u Splitu, gdje je njegovo pokvareno pero mnogo zla učinilo. Bulić mu je nepredobivi beđem; tvrdst kost u grlu, a zna on i njegovi gospodari koliko su se uznojili o tvrda prsa D. Frana. Prihvaća svaku prigodu da napada na našeg uvaženog učenjaka. Po njemu je sve lud, što je od Bulića. Sada je pitanje stare biskupije. „Pajac“ nije htio ništa reći, dok nije doznao kako Bulić misli. Tada se odlučio. Pozvao u listu i nukao po kavanama inžinire da se i oni čuju. Poslušali su ga, ali kako, to sam vam kazao.

Jatagan.

Političke viesti.

Kriza u Ugarskoj. Iza audijencija kod vladara, bila je u Budimpešti ministarska konferencija. Prema službenim obavijestima nije ni iz audijencija stvorena u ugarskoj krizi nikakova promjena odnosno nije glede ove pala nikakova kraljeva odluka. Kralj naime želi da sasluša još i mnenje priestolonasljednika. Magjarsko novinstvo je vrlo pesimistički raspoloženo, ali se ipak nada konstitucionalnom a ne absolutističkom rješenju krize.

Kolonizacija Magjara. Ugarsko ministarstvo našelilo je na račun kolonizacione državne zaklade 105 magjarskih zemljoradnika i 45 ostalih radnika u narodnostnim občinama Izbišće, Nevričan i Mošnica u kraškovskoj županiji. U gornju svrhu nabavilo je ministarstvo 1168 katastralnih jutara zemlje u Trgovištu.

Izplata odštete Turskoj. Austro-ugarski poslanik markgrof Palavicini saobćio je službeno portu, da kod otomanske banke stoji turskoj vladi na raspolaganje dva i pol milijuna turskih funti, da ih 10. o. mj. podigne. Iz Trsta vrljavlja, da će kod isplate od 53 milijuna Turskoj biti ostavljeno dobrovoljno austrijskoj vladi, da odbije 400.000 kruna za nasljednike Florio, da im se time nadoknadi štetu, što im je pred pol vieka u Turskoj bio zarobljen brod „Ovidio“,

o čemu se dosta govorilo, da time svrši ova afera.

Položaj u Turskoj. Na 11. o. mj. obavljena je uz velike svečanosti ceremonija opisivjanja Osmanovim mačem u Carigradu. Iza toga objelodanjena je proklamacija sultana Muhameda V. na narod, u kojoj se izučie, da ga je slava i ovacije naroda oduševilo. Sultan je u više navrata naglasio, da će biti čuvarom ustava. Cijela svečanost prošla je u najvećem redu. Usred tog svečanostnog raspoloženja stigloše iz provincije vrlo uznemirujući glasovi o uroti protiv novom režimu, Čini se, da Turska stoji pred pragom krvavih gradjanskih ratova. Isto tako stižu iz Male Azije glasovi o sveudiljnim pokoljima kršćana.

Podpora Rusije Crnoj Gori. Ugarski dopisni ured javlja iz Petrograda, da je car Nikola doznao crnogorskom priestolonasljedniku Danilu jedan milijun rubalja kao odštetu za izvanredne vojne izdatke Crne Gore.

Iz hrvatskih zemalja.

Biljeg družbe sv. Cirila i Metoda za Istru. Izšla je druga naklada družbinog narodnog biljega. Uza sve nastojanje i silnu agitaciju našeg velebrudnog „Kluba Čirilo-Metodskih zidara u Zagrebu“, trebalo je razmjerno dosta dugova vremena, dok se je razpačala prva naklada. Kod Čeha, Slovenaca, Niemaca i Talijana ide to kud brže. Ali dobrotu i rodoljublje našega naroda jamči nam, da ćemo naskoro i tu moći ubilježiti liepih uspjeha. Hrvatski je narod pružio neizmerno dokaza, da znađe shvaćati dužnosti, što mu ih nameće njegovo rodoljublje. Hrvatski narod znađe da je Istra zemlja, koju nemože tako lasno pustiti na milost i nemilost tuđinu. Hrvatski narod kao dobar otac Istre naše razumjeti će, da je upravo sada vrijeme, da se što življe zauzme za našu družbu sv. Cirila i Metoda. Kod kupovanja družbinih ziciga pokazao je, kako mu ta družba leži na srcu. Oko 24000 kruna iznaša dohodak, što ga družba crpi od svojih žigica, a toliko bi morao da iznaša dohodak od narodnog biljega, kad bi se pretežiti dio naših ljudi služio njime. Biljeg talijanske „Legge Nazionale“ prodaje se svuda u Italiji, prodaje se u Istri, Trstu i drugud i sav taj prihod namnjen je zatoru našega naroda u Istri, Trstu i drugud. Pokažimo i tu našu jaku i otpornu snagu, providimo svako naše pismo družbinim biljegom, od tuda ćemo imat dvojaku korist: namaknut ćemo družbi liep prihod, dok ćemo u drugu i vanjskim znakom pokazati tuđinu, da nam je Istra na srcu i da je nismo voljni nikome dati. Narodni se biljeg odprema uz gotov novac. Pojedini komad zapada 2 filira. Trgovcima dajemo 10 stó popusta. Napried za družbu!

Iz grada i okolice.

U odbor za narodnu kooperaciju, kako nam javljaju sa strane samostalno organizacije hrvatske stranke u Dubrovniku, izabran je članom g. dr. P. Čingrija, a zamjenikom g. I. F. Lupisa.

Jezične naredbe „Narodni List“ još uvijek brani po svoju. I gosp. V. M. u tom listu drži se tog pravca, a bilo bi vrijeme da „Narodni List“ dokaže: 1. da u Dalmaciji nije uvedena dvojezičnost na štetu hrvatskog jezika i ogromne većine pučanstva. 2. Da Dalmacija nije priznata po narodnosti talijansko-hrvatskom zemljom. 3. Da je iz uređivanja u Dalmaciji izključena njemština i napokon 4. da je gosp. Biankini bio uoblašten uraditi sve što je učinio i još od koga osim vlade i zadarskih talijana.

Družtvu sv. Cirila i Metoda poklonili su: Šime Stojanov, Tiesno da počasti uspomenu blagopokojne Filomene udove Jelčić K. 2. Mile Marčić, Vodic, da počasti uspomenu blagopokojnog Luke Drinkovića 2 K a za spomen Silvija Kranjčevića K. 2.

Gostovanje ensembla zagrebačkog kazališta u Šibeniku imalo bi slediti idućeg mjesca. Predstavljati će se za osam večeri. Pošto će ovom prilikom Šibenik imati prigode da se naužije igre najboljih naših glumačkih umjetnika i umjetnica, uvjereni smo, da će svih tih osam večeri kazalište biti puno, tim više, što će se igrati po izbor najbolji komadi iz najavljenog repertoara. Na ovo gostovanje još ćemo se osvrnuti.

Pohvalno. Doznajemo, da se naša občina obratila na ministarstvo nastave, da realka, koja se ima u Šibeniku novom školskom godinom otvoriti, bude proglašena podpunom t. j. višom realnom gimnazijom tip B, t. j. da nizi razredi na njoj budu realka, a viši realna gimnazija. Ovo je dobro i stog pogleda, što će na taj način našoj djeci biti odmah pri nastupu nauka na toj školi poznato, kakvi će ti nauci biti, dok bi inače bila neodlučna kamo da podju, ili ovdje na realku ili drugdje na gimnaziju.

Radnje proširenja luđnice liepo su napredovale, te se već na dotičnim zgradama namještaju krovne grede.

Izpravi. U recenziji pod naslovom „Dio-klecijanova palača itd.“ podkrala se u zadnjem broju pogreška u reduku 33 do 34 ozgor (stupac IV), te mjesto 14. stoljeća p. ls. ima stati: 14 god. po ls.

Hrvatski jezik u Šibeniku. Pozivamo i po drugi put tvrdku V. Inchiostru e figli da nam javi jeli istina ili nije, da bi ona bila odgovorila jednom trgovcu da ne razumije hrvatsko dopisivanje.

Odkrta bazilika u Bilicam-Vrulje. Na prirodnom obdarenom položaju Bilice-Vrulje, sat podaleko od grada, a na posjedu gospodina Nike Dedića odkopalo je na njekidan „Hrvatsko starinarsko družtvo u Kninu“ zidove porušene bazilike, koja je po ornamentici rek bi spojena sa VI. viekom. Našao se na dvoje pribijeni ulomak nadpisa, koji oštećen zbornu vremena postao nečitljiv. Nastavilo se daljnim odkopavanjem, te je nade, da će upravitelj „Hrvatskog starinarskog družtva“ u tom svojstvom zauzeću počti za rukom odkriti i u tom čarobnom kraju spomenik skroviiti našoj hrvatskoj povjesti. Uprimo radom k boljoj budućnosti. (Izletnici).

Polaganje kabela. Dne 9. i 10. švibnja 1909. bio je bačen kabel za brzojavnu svezu Krapanj, Šibenik i Rogoznica, i tako su sada Krapljani spojeni sa kopnom.

Još jednu drvenu obalu grad pomorska vlada u Šibeniku i baš pred obćinskom ribarnicom. Gradi je, da njom privremeno zamieni drvenu obalu kod glavnog priistaništa, gradjenu pred 3 do 4 godine, a već do sada posve iztrošenu, razdrmanu, izkrivljenu, Provadja se dakle podpunu sistem krapanja, jer prave gradnje, koja bi obalu brzo i u redu dokrajčila, u Šibeniku nije moguće vidjeti, jer Šibenik i onako do sada nije imao dobre obale, pa zašto da je ima sada ili u buduću! Nezna se zbilja kako okristiti raspoloženje vlade u obće, a pomorske napose prema Šibeniku; uvijek se hoće ruka božja, dok vlada štogodj za nj učini, pa kad i učini, učini bezprimjerno škrtu i preko volje. Mi ćemo se na pitanje šibenske obale ipak povratiti, da još jednom potanko prikazemo, kako se i u ovom pitanju postupalo i postupa sa našim gradom.

Sipe u proljeću zalieću se čak uz obalu, da polože ikre. Ženke uvijek sliede mužjake; možemo reći da su jedni i nerazdruživi. Malo je riba, da voli smog mužja kao sipa, a opet ne ima većeg nezahvalnika naprama ženki, nego li je mužjak.

Ovo ribari dobro znadu, te stog, ako ih nadju obvoje na okupu, a u pramaljeću su mal ne nerazdruživi, treba najprije ostima zbosti manjega, t. j. mužjaka. Ako ovako ne postupamo, što se dogodi?

Ženka je veća i širja. Netom smo ju zboli ostima, ili uhvatili na brankanelu, mjezin mužjak bježi u nepovrat. Kao da hoće na njeki način da se razveseli nad sudbinom, koja mu je pribavila opet mir i slobodu, nad robstvom žene. Ženka je naprotiv mnogo vjernija, jeli opazila, da je zla sudbina stigla mužjaka, ona tada odletiti nekoliko metara, ako može sakrije se i kurtreć prati sudbinu mužjarka. Kad joj na očiju nestane, ide u potragu za njim, dok ne nađe tko mladu udova sebi dostojna supruga. Ovo je uvek osvjeđenje, stečeno višegodišnjim izjumom mog podmorskog života. Evo primjera onima, koji sude da su ribe bezrazumne i bez ikakojta čustava i nagona.

Ima onih koji sude, da ribanje sipa ostima, osobito u doba mreštenja mora se izvadjati i

mnogo upotrebljavaju ribari lža, koji se znadu zaletiti čak do Šibeničkih otoka, da izmedju ostrva Krbela i Oblika vrše svoju. Oni su, valja priznati, u tome pravi majstori. Kad bismo se držali strogo zakona i ministarske naredbe od 5. prosinca 1884., ovi ribari nebi smjeli ribariti u ovim vodama, nu svakako obzirom na to, da u ovim vodama domaći ribari ne tjeraju ovaj obrt, mislim, da ovakova zabrana nebi imala smisla. Zaželjeti je, da svukuda zavlada ovakova susretljivost ribara naprama ribaru. Najbolji zakon jest, ljubav i medjusobno poštovanje.

Osim panule imamo još „pušću“, što se rabi za ribanje liganja (Lolligo vulgaris) i ako rietko sipa (Sipia officialis). Privezana je na tunji, ili na tankomu špagu. Pušće na kraju svršava sa više udica, privezanih u naokolo jednog gladkog drvca, na kojem je nadvivena meka, ili pako na igle. Ova zadnja rietko se upotrebljava.

Sipe još se love „sipcom“. Sipac nije drugo, nego od drvca napravljen pravi sipac. Kad ženka ugleda sipa skoći na njega i od njega se ne djeli. Ribar je zahvati „brankanelom“ i baci na kopno.

Ovim načinom love se i lignje u predvečerje o Svisveti, a što idemo k zimi, to sve kasnije. Nu ovaj ribolov nije tako unosan, kako se misli; tek je za zabavu.

od traine. Prve svršavaju na kraju za jedno pol metra sa „pelom“, a druge sa bakrenom žicom. Koja je razlika u tome? Svaka riba, koja zaguca meku na panuli, nije iste veličine ni iste jakosti. Ako na panul želimo uhvatiti ušata (Oblata melanura) ili lubina (Labrax lupus) tad ćemo moći upotriebiti tunju od strunje, koja svršava sa „pelom“, ali ako ribamo na panulu za da se na nju nataknu ili po ribarsku rečeno zagacuju zubati, tad moramo na kraju imati mjesto „pela“ bakrenu tanku žicu dugu barem 1 m., da ova riba, imajući osobitu snagu u vilicima, ne bi se otrgla ili prekinula drmajuć glavom.

Praviljenje panula je raznoliko, a nosi ime po onome, komu je ribanju namjenjena. Tako imamo panule za lubine, zubatce, agače, skuše itd. itd.

Baš pravi panul zovu ribari onaj, na kojem se kao meka rabi kožica, koja se nalazna na kraju repa lubina. Ova se kožica s obe strane repa dignu i dobro ostruže. Sjaši se kao olovo. Udica ostaje po sredini. Kako ladja leti na jedra, ili veslajuć ribar cika rukom, panul se zalieć i sjaši. Lubini ponajviše, misleći da je to koja manja riba, zaletu se, zagacuju u letu i tako se nasade, na svoj vlastiti rep.

Ribanje zubatce (Dentex filiosus) na panul,

Glazba svirati će sutra u nedjelju u 6 i pol sati poslije podne na Poljani uz sljedeći program: 1. Koračnica: „Zdravo!“ Lang. 2. Overtura: „Bojsijska vještica“ I. pl. Zajc. 3. Barcarola: „Valček na motivima iz opere Hoffmannove pripovjedke“ Offenbach. 4. „Kinematograf u tonovima“ D. Ertl. 5. Koračnica: „Vjerni k zastavi“ J. Lang.

Novi parobrod „Dalmatie“. Uprava ovog parobrodarskog društva javlja nam, da je na 12. t. mj. pokušana brzina novog mu parobroda „Split“, koja da jest 13 i pol morskih milja na sat. Do koji dan taj parobrod preuzimlje prugu Trst—Metković.

Za naše ribare. Pred koji dan potaknućem tvorničara ribe u Dalmaciji, kojima se priključio oćevički broj naših ribara, imao je narodni zastupnik dr. Tresić konferenciju kod ministra financije, na kojoj je na temelju skupljenih podataka iznio sve tegobe ribara i zatražio za njih neke polakšice. Ministar se je izrazio, da on uvidja potrebu, da vlada udovolji petitu naših ribara i tvorničara, te je obećao, da će im vlada bez sumnje doći u susret.

Bedenica proglašena je ugušenom u obćini skradinskoj.

Razne vijesti.

Što kani Rusija? Ruski ministar Izvoljski zamislio je osnovu, da se rusko-engleski sporazum zamijeni u savez, u koji bi pristupila i Sjeverna Amerika i Francuska. Između Petrograda i Londona vode se već živi pregovori, kojima prisustvuje i američki poslanik. Povod svemu tomu jest to, što se je Japan posljednjim ratom tako osilio na kopnu i moru, a kako Francuska imade svoj Indo-Kitaj, Amerika Filipine, a Engleska Indiju, to ovaj savez vide nužnim ne samo Rusija, nego i sve druge države, pa je zato vjerojatno, da će do toga saveza i doći. A poznato je, da se žuto pleme grozi, da će se proširiti što dalje u Evropu.

Narodna Obrana u Americi. U Čikagu su osnovali Hrvati društvo pod imenom „Nar. Obrana“, kojemu je zadaća podpomagati nas Hrvate u domovini u borbi našoj proti tuđinske sile. Na 16. o. mj. priredjuje „Narodna Obrana“ veliku pučku zabavu, kod koje će sudjelovati i 30 ostalih hrvatskih društava u Americi. Čist dobit od te zabave poslati će se u domovinu.

Kako se obranjaju u Francuskoj i Englezkoj stabla od štetnog upliva zarezanja. Čitamo u nekom gospodarstvenom francuskom listu, da se sa podpunim uspjehom uništavaju zarezanci i sve ostala gamad, koja štete stabla pomoću lužine, sastavljene iz sode, jedke pepeljke, crnog sapuna i vode u razmjerju od 1 kilograma tih sastojbina na 110 litara vode. Toj se lužini dodaje i nešto petrolja. Lužinom se stabla kvase za zimsko ili rano proljetno doba, dok stabla neprolistaju. Marvu smije se tek za 14 dana pustiti na pašu u odnosne voćnjake.

Dioklecijanova palača i položaj nove katedralke u Splitu

Peristil Dioklecijanove palače, (Arhitektonske refleksije).

Inžinir Kamil Tončić.

Split.

U „romanskom stilu“ (od god. 1000 do 1200), nestalo je posvemašnje upravnog horizontalnog arhitrava, te su stupovi svedjer spojeni sa polukružnim lukom (arhivoltom).

stoga pišu: „Ubiješ li prije veću sipu, naime ženu, mužjak bježi u nepovrat, a tvoj ti ribar s jednom samom doma, s lakomosti, da prije ne takne na osti, što je veće.“ Da je ovakovo mišljenje netemeljito, najboljim je dokazom to, što sljedeći ovakav način ribanja, bez obzira da su sipe baš u ovo doba, podržene najviše dolazku k obali radi mriještenja, u potpunom svom mriještenju ubijaju S jednom ženkom utamani se više hiljada ikara, koje napokon svrše ne na gospodsku lopizu, već u težačko djubrište.

Moje je čvrsto uvjerenje, da bi se ribanje sipa u proljeću s ostima imalo zabraniti. Zaludu je umovati i sažaljivati, kad ipak ostaje jasno samo to, da naš nemar i popustljivost odlučujućih faktora najviše su uzrokom nestašice riba u našem moru. Milosrdan ljekar ne izliječi rane.

Imao bi još koju reči o stricli, koju rabe ribari za tu je, polande, a najmanje za dupine, radi česa ne zaslužuje da nosi ime „Delfinera“. Nu ob ovom će biti govora pri poglavlju o ribolovu tunja.

(Nastavit će se).

Važnost dakle „arhivolta“ na Dioklecijanovoj palači, tog takozvanog novog arhitektonskog motiva sastojao bi u tomu, što bi u rimskom stilu, za prvi put, i to baš u našem Splitu, horizontalni arhitrav izmjenjen bio sa polukružnim arhivoltom sa uporištem neposredno na kapitele, što bi na taj način nepoznati graditelj Dioklecijanove palače bio prvi, koji je svojom ženjalnošću udario zametak, te time na neki način predvidio, kao posljedicu svoga izuma, veliki preokret u graditeljstvu, koji je pod imenom „romanskog stila“ u X. vijeku za blizu 3. vjeka zagospodavalo svim graditeljskim umotvorinama, a poglavito onim kršćanskim bazilikama.

Ne samo da je opaziti u arhitekturi Dioklecijanove palače zametak „romanskog sistema“, nego i kasnijoj „renesansi“, o čemu Tončić piše: „Tim je ovdje u peristilu Dioklecijanove palače stvoreno novo arhitektonsko biće.“

Po prvi puta stoje pred nama arhitrav i arhivolt združeni u jednu cjelinu. Prvi je to uzor rimske trifore, u kojoj je namješten luk na srednjim stupovima.

U ovoj izmjeni greda i lukova, tinja iskra novih pogleda, otvara se put novoj dobi: tu nam je objava kasnijoj renesansi!

Sliedi on dalje da tumači i obrazlaže svaku arhitektonsku čest, što se ispoljava u Peristilu, toj najljepšoj graditeljskoj umotvorini Dioklecijanove palače, te razlaže kako i koliko je umjeće prvih naroda, a poglavito grčkoga naroda, uplivalo na rimsko graditeljstvo, opazujući: „Tu je združen sjaj azijskih despota sa egipatskom velebnošću, čisti umjetnički ukus grčki sa prakličnim ženjem rimskoga kosmopolitizma, univeralnog Rima.“

Pri opisivajuju i razpravljaju pojedinih arhitektonskih čestih „Protirona“, pun ogorčenja obara se spisatelj sa ostrim riečima na one, koji su u poznija vremena nespretnim izgradnjama, kao što bi bile one dvie kapelice u medjstuplju Protirona, na neki način nagrdili ovaj spomenik: „Dvie prostačke kapelice usjekoše se i zabiše nesmiljenom besviesnošću pod kićenim protironovim arhitravima, te zadušuju i iznakužu onaj klasični prostor.“

Komična poetičnost, kojom se u siromaštvu svoga duha nabacuju neki arhitektonski kritični novijeg doba, drže te grdesine u tom sigurnom zakloništu, da budu vjernim tumačem propadanja estetičnog smisla.“

U podzemnom otvoru, koji vodi od današnje plokatke sv. Duje do na obalu kaže: „baš tu je morala barbarska ruka najnovijih arbitera probili u podzemlje tamno žjalo, mrtvačku jamu, okruženu mrtvačkim katafalkom sa liennim fenjerima modernoga obrta itd.“ (Svršit će se).

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Dražbeni oglas!

Usljed odluke obćinske Uprave od dneva 12 svibnja 1909 Br. 1883, donosi se do javnog znanja, da će se u ovom obćinskom Uredu dneva 26 Svibnja t. g od 10. sati prije podne do podne obdržati javna dražba za dati u zakup gradnju kuće za jedno razrednu pučku školu u Sonkoviću.

Prvi dražbeni oglas bezuvjetnom cijenom i radnjom ustanovljen je sa poviškom od 30% na trebovnik do svote od 12.868 kruna i 97 fil. koja predusreće svaki eventualni prigovor tekom radnje i uvjetuje podpuno izvršenje gradnje i predaju kuće do najdaljeg roka dne 31 Listopada 1909.

Mogu se natiicati samo osobe ovlaštene na tjeranje dotičnog obrta, te će prigodom dražbe morat da polože jamčevinu od 10% gori naznačene svote u novcu ili državnim papirima.

Primati će se pismene ponude budu li predane i obskrbljene sa jamčevinom, barem jedan sat prije dražbe.

Radja će se doznačiti najpouzdanijem nudiocu.

U slučaju da se nebi nitko prikazao na prvi dražbeni pokušaj biti će isti ponovljen u susljedna dva dana 26 i 27 svibnja t. g.

Trebovnik i nacrt mogu se pregledati u obćinskom uredu.

Skradin, 12 svibnja 1909.

Obćinsko Upraviteljstvo

Naćelnik: Mudražija Prisjednik: P. Matić

ŠIRITE
- „HRVATSKU RIEĆ“!

Srbsko-pravoslav. Crkva u Šibeniku

ima razpoloživih K 12.000, koje bi dala u zajam, na dobit od 6 posto prvim naslovom na zgrade u Šibeniku.

Tko želi zajam u tom iznosu, ili u manjemu, nek se obrati predsjedniku savjeta te crkve,

Dru. Nikoli Subotiću.

1-6

Prodaja Slepa prigoda za krčmara i gostioničara

U „Hotel-Krka“ u Šibeniku prodaju se: razni stolovi i sjedalice, velika zrcala s okvirima, umjetnički kipovi, jedna velika „vetrina“ s ogledalima i mramorom zgodna za lokale, dvie klupe s mramornom pločom, 2 aparata za pivo, 2 „vetrine“ za hladnje i čaše; jedan veliki štednjak (Sparherd) jedna velika lednica, ventilator, svjetljaci sa šest svića električne svjetlosti s elektr. glasovir sa 54 komada glazbe i drugi razni predmeti.

1-4

Prodaje se jedna kuća

u Varošu kod Gospe vanka grada sa pet pomješća i s avlijom, suviše okolo kuće vrt.

Stanko Jušić pok. Ive, Šibenik.

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

grad: najveća slavenska firma u monarhiji 15-30

Antun Kunz
c. k. dvorski dobavljač
Hirance, (Morava),
Ojnalof badava i Franko.

Obavjest.

Čast mi je javiti, da koncem lipnja prenosim moj „Hotel Krka“ s restauracijom u kuću Unić, isto na obali, povrh kavane „Miramar“.

Preporučujem se svim mojim cijenjenim gostima i prijateljima i za u buduće, uvjeravajuć ih, da ću svojski nastojati, da budu uvijek i posve zadovoljni.

Šibenik, 14. svibnja 1909.

Frane Crljenko,
hotelier.

Pazite!

50.000 pari cipela.

Četiri para cipela samo 8 kruna.

Porad zapinjania u uplaćanju mnogih većih tvornica naredjeno mi je pregolemu količinu cipela daleko izpod proizvodne cijene razpaćati. S toga prodajem svakome 2 para za gospodu i 2 para za dame, cipela za šniranje od kože, sive ili crne, galoširane, sa dobro podkovanim podplatima, veoma elegante, nove fazone, veličine po broju. Sva četiri para stoje 8 kruna. — Salje se pouzdećem.

L. Zwelg's Schuh-Export
Krakau Nr. 14 a.

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrstu opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 110 komad s protegama 28/ 28,5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najaglijem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestajnu radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 5-25

Tvrđka Faust Juchioštri — Šibenik.

STECKENPFERD --

od
lijiljanova mlieka **SAPUN**

najblaži sapun za kožu
kao i proti sunćanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

12-40

Zubari

J. M. Veža D. D. S.

Mario Veža

iz Budimpešte izvršuju sveukupne zubarske radje po najmodernijem sistemu. Porcelan blombe, zubi sa i bez nebca. — Stanuju u kući kavane „Miramar“ II. kat. Ordinira se od 9 do 12 i od 3 do 5 s. posl. podne.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GIVANICA K 1.000.000

Pričuvna zaklada K 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, obćinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostuih papira bezplatno. Unovćenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na rućne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

29-32

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Ostiek, Sarajevo, Spljet i Prst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
b) osiguranje miraza;
c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.
3. Pućka osiguranja na male glavnice bez liećničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: . . . . . K 1.410.816.28
Od toga jamćevne zaklade: . . . . . K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: . . . . . K 820.000.00
Izplaćene odštete: . . . . . K 2.619.582.36

Za Palmaciju pobliže obavjesti daje: Glavno Povjerenićevo i Nadzornićevo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 33-52

Jedini je domaći osiguravatelji zavod!

Jedini je domaći osiguravatelji zavod!

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednostne papire, kao i na robu leću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovćuje kupovne i izždriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedionićke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete. 32-52

THIERYOV BALSAM

Jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom. Djeluje sigurno proti grćevima želućka, nadimanju, kašljivosti, ljutini, nazebi, prsnim bolima, promukosti, trganju u udima itd. Izvana uporabljen za čišćenje rana i utaženje bolova.

12/2 ili 6/1 ili jedna flaša za obitelj 5 kruna.

Thieryova stolistna mast za rane

Sigurno djelujuće domaće pomoćno sredstvo za čirove, abcese, rane, ozlede, opekline svake vrsti. - 2 doze K 3-60.

Dobiva se kod: Ljekarne k anđelu Čuvaru A. THIERYA u Pregradi kod Roića (kiselo vrelo).

Opomena: Svaki koji narućuje i prodaje drugi patvoreni balzam bez moje zaštitne marke - Opatice - ili surogate izlaće se zapljeni falsifikata i spram §. 23. i 25. kaznenog zakona zatvoru od godine dana ili globe od 4000 kruna.

Zalihu u većini ljekarna. - Prodaja en gross kod drogijera.

U zalihu kod drogijera Ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUĆANA Ljekarnika u SPLITU. 9-13

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do najfinijih ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene ciene.

Izradjuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za obćinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetničke trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zarućne i vjenćane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigoveške radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima narućbe za izradbu raznih galanterijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom obćinstvu, a napose trgovcima, zavodima i drućtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća Vl. Kulića u Šibeniku